

La integració sociopolítica i el capital social dels immigrants. El cas de Barcelona

Laia Jorba* | laia.jorba@uab.cat

Josep San Martín** | josep.sanmartin@uab.cat

VISTA PRÈVIA

La immigració és un problema que polaritza la societat i amb ella el discurs polític. Trobar una tercera via entre la xenofòbia i el discurs fàcil de «papers per tothom» no és una qüestió senzilla, i menys quan ens interroguem sobre la participació política de la població nouvinguda. Hi ha múltiples factors a tenir en compte –sobretot en relació a la participació electoral–, però el que és evident és que si no es facilita la participació política dels immigrants aquests difícilment se sentiran participants del projecte col·lectiu del poble d'acollida.

La importància de la integració política

Gran part de la població, en qualsevol moment històric que mirem, ha hagut de canviar de lloc de residència en algun moment concret de la seva vida. Moltes vegades, això únicament implica un canvi de barri o de municipi. Malgrat sigui una mobilitat a petita escala aquest canvi ja comporta cert grau de convulsió interna en significar passar a formar part d'una nova realitat social de la qual no ens sentim membres complets, tot i formar part del mateix marc nacional o cultural al què estàvem acostumats. Fent un exercici d'abstracció i pensant en el creixent flux migratori que s'ha donat arreu del món,¹ podem arribar a concloure que aquest fenomen encara ha significat un trasbals més important i intens als col·lectius de perso-

1 Cal tenir present que les migracions poden presentar una tipologia diversa quant al seu origen, ja que poden ser resultat de guerres, per qüestions polítiques o com una conseqüència de la globalització econòmica, per motius laborals o de supervivència econòmica.

* Professora de Ciència Política a la UAB

** Professor de Ciència Política a la UAB

Als immigrants els costa identificar-se amb la societat d'acollida pels canvis sobtats en les tradicions culturals, socials i polítiques

nes que han hagut de migrar a algun altre país. Aquests col·lectius de persones no acostumen a identificar-se ni ràpidament ni clara amb la nova realitat social i política. Aquesta manca d'identificació s'explica per les mateixes implicacions dels fenòmens migratoris, que més enllà de suposar un canvi en el país de residència, també comporta un trencament amb el marc de referència dels individus a nivell general, provocant canvis sobtats en les tradicions culturals, socials i polítiques.

El nombre de gent d'origen estranger que s'ha establert en els darrers anys a la nostra societat ha estat creixent de forma espectacular, com a mínim fins al darrer any. Entre 1998 i el 2008 la població nascuda a l'estranger que resideix a la ciutat de Barcelona ha variat de 59.627 persones a 319.160, passant de representar el 4,1% del total de residents a ser pràcticament el 24,6% del total de la població a la capital catalana.² Aquest augment ha fet ineludible i necessària la gestió del fenomen migratori als diferents nivells de govern –municipal, nacional i estatal– degut a la complexitat i multidimensionalitat d'aquest fenomen en què es barregen drets de reconeixement ètnics i culturals d'aquests col·lectius, així com la necessitat de facilitar i incentivar el procés d'integració dels nousvinguts a les societats d'acollida. Aquesta necessitat de facilitar el procés d'integració, apuntada des del discurs públic, garanteix una cohesió mínima de la ciutadania, i

quelcom de necessari pel correcte funcionament de l'Estat en permetre prioritzar els beneficis públics per sobre dels privats; això únicament és possible si tots els ciutadans de la societat comparteixen un sentiment mínim de «destí col·lectiu».³ Per tant, la prioritat i l'objectiu principal dels poders polítics és, davant el nou i creixent rept que suposa el complex fenomen migratori, promoure i assolir un grau mínim d'integració sociopolítica en la societat receptora.

En aquest punt, cal remarcar la diferència entre la perspectiva integradora i assimilacionista: la primera considera positiva l'existència de diversitat cultural, així com d'estils de vida i de costums tant pel respecte a la riquesa intrínseca a nivell col·lectiu, com pel respecte al principi de llibertat i autonomia dels mateixos ciutadans a nivell individual –no s'ha d'oblidar que els trets característics de la identitat es troben fortament relacionats a una cultura determinada. La perspectiva assimilacionista pretén l'adquisició i interiorització dels valors i costums de la societat d'acollida per part dels col·lectius d'immigrants, esborrant o, com a mínim, diluint al màxim possible els relacionats amb cadascun dels referents culturals dels diversos grups de nousvinguts. Aquesta necessitat de diferenciar entre integració i assimilació ha estat assenyalada

² Font, Institut Nacional d'Estadística (www.ine.es).

³ HARLES, J. C., «Integration before Assimilation: Immigration, Multiculturalism and the Canadian Polity». *Canadian Journal of Political Science*. Número 30 (4). Pàgines 711-736. 1997.

L'objectiu dels poders polítics és promoure i assolir un grau mínim d'integració sociopolítica en la societat receptora

per diversos autors i, per exemple, Giovanna Zincone⁴ treballa la noció «d'integració raonable» en el sentit que aquest procés no sigui exclouent i que al mateix temps faciliti la governabilitat de les societats, com ja s'ha esmentat.

Com s'ha pogut apreciar, la integració dels col·lectius d'immigrants presenta moltes dimensions que es superposen i s'influencien recíprocament. En aquest article, ens centrarem únicament en la integració política dels immigrants, entenent que aquesta afavoreix o facilita el procés d'integració dels membres d'aquests col·lectius en altres àmbits com, per exemple, el social o econòmic. En aquest sentit, cal tenir present que un sistema de govern democràtic requereix un rol actiu dels seus ciutadans per transmetre les seves necessitats i preferències a les institucions, les quals tenen la funció de dissenyar estratègies i polítiques públiques adequades a les seves comunitats.

La integració política serà estudiada a partir del grau d'implicació política dels col·lectius que resideixen a la nostra societat. Més concretament, fixarem la nostra atenció en dos nivells diferenciats. Per una banda, s'estudia a nivell individual el grau de participació política dels ciutadans d'origen estranger i a nivell col·lectiu hem focalitzat la nostra atenció en el grau d'integració de les as-

sociacions dels grups d'immigrants en la xarxa associativa ja establerta a la nostra societat. Per tant, des del punt de vista individual, es podria parlar d'èxit del procés d'integració política si les minories ètniques i els diferents grups d'immigrants gaudissin d'igualtat política a nivell de drets i deures, però també si aquests grups tinguessin unes pautes de participació i uns valors similars a la població autòctona.

A nivell organitzatiu s'estudia quins serveis faciliten les associacions d'immigrants i l'estructura de la xarxa per veure el grau de segregació i integració amb associacions autòctones. En tots dos àmbits estem estudiant el grau d'integració dels immigrants mitjançant la seva implicació i capacitat per crear capital social. Seguint la definició més coneguda del terme de capital social,⁵ aquest està format per les xarxes, les normes i la confiança que poden facilitar o incentivar l'acció col·lectiva, mitjançant l'existència, entre els individus, d'expectatives de cooperació pel benefici mutu i la persecució de béns públics. Aquests comportaments i pautes de relació cooperatives acaben, finalment, incidint de forma positiva en el benestar global de la societat per les millores aconseguides en el rendiment institucional i en el desenvolupament econòmic.

4 ZINCONI, G., «A Model of "Reasonable Integration": Summary of the First Report on the Integration of Immigrants in Italy». *International Migration Review*. Número 34 (3). Pàgines 956-968. 2000.

5 PUTNAM, R., *Making Democracy Work. Civic traditions in Modern Italy*. Princeton University Press. Princeton, 1993.

La integració política dels immigrants afavoreix el procés d'integració dels membres d'aquests col·lectius en altres àmbits, com per exemple el social o econòmic

Factors que afavoreixen la integració política

La integració política dels immigrants és un procés complex i relatiu que s'explica per múltiples causes i factors, podent anar dels més macro o generals als més micro o petits. En primera instància, el nivell macro inclou tots aquells elements contextuals i grupals de la societat d'acollida que tenen un impacte en la vida quotidiana de l'individu i, per tant, influeixen la seva integració socioeconòmica i també política. Així, en el nivell macro identifiquem dues dimensions diferents: d'una banda, les característiques del col·lectiu immigrant en la societat receptora i l'estructura d'oportunitats polítiques.

Pel que fa a les característiques del grup immigrant, és important tenir en compte que es tracta de col·lectius en transició amb unes característiques particulars que els distingeixen, per la seva trajectòria vital, de la societat autòctona però també de la societat d'origen. Aquesta trajectòria és la responsable d'explicar la densitat i cohesió de les relacions intragrup en un primer estadi de la immigració, mentre que a mesura que el temps transcorre, les relacions i contactes personals es diversifiquen i es tornen menys denses, però es tenen majors contactes amb la societat d'acollida.

Les pròpies característiques de cada col·lectiu específic també són rellevants: la posició en l'estructura social i econòmica del grup en la societat receptora, la composició sociodemogràfica del col·lectiu, aspectes rellevants de la cultura política i social, l'origen ètnic i identitat nacional dels

immigrants... condicionen l'accés als recursos de la societat d'acollida. Per exemple, no és el mateix un bolivià que emigra a Barcelona, que comptarà amb una xarxa de recolzament des de bon començament, que una persona de les repúbliques del Caucas. Si bé en el primer cas es resolen les dificultats de vida immediates, l'existència d'una comunitat preestablerta dificulta a llarg termini el contacte i l'intercanvi amb la població autòctona.

Tradicionalment també s'ha tingut en compte l'estructura d'oportunitats polítiques i discursives.⁶ Sota aquesta dimensió, trobem una varietat ingent de factors que o bé tenen un impacte directe en la integració individual o bé indirecte a través de la seva influència en la xarxa associativa de la ciutat. Si bé l'estructura d'oportunitats polítiques és rellevant a nivell estatal —que és on es configura el marc de flexibilitat i permeabilitat a la immigració i el que explica les grans diferències entre països— els marcs establerts als àmbits regional i local també condicionen molt la integració dels immigrants.⁷ Entre aquests factors trobem: els discursos predominants sobre la immigració en funció de perspectives més assimilacionistes, plura-

6 KOOPMANS, R. i STATHAM, P., «Migration and Ethnic Relations as a Field of Political Contention: An Opportunity Structure Approach» a KOOPMANS, R. i STATHAM, P. (eds), *Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics. Comparative European Perspectives*. Oxford University Press. Oxford, 2000.

7 MORALES, L., GONZÁLEZ, A. i JORBA, L., «Políticas de incorporación de los inmigrantes y asociacionismo de la población de origen extranjero y sus descendientes» a ZAPATA-BARRERO, R. (ed.), *Inmigración en España: claroscuros de las políticas y gobernabilidad*. Ariel. Barcelona, 2009.

La democràcia requereix un rol actiu dels seus ciutadans per transmetre les necessitats a les institucions, les quals tenen la funció de dissenyar polítiques adequades a les seves comunitats

listes o multiculturalistes, les polítiques generals cap a la gestió de la immigració, les polítiques específiques cap a les associacions d'immigrants, la configuració del poder municipal i la receptivitat de les autoritats a les demandes i necessitats de la població nouvinguda...

A nivell micro, les característiques individuals també expliquen la diferència en el grau d'integració política dels immigrants; en aquest sentit, les variables educatives són les més rellevants per explicar la implicació i en canvi, el temps d'arribada és un atenuant: a mesura que augmenta el temps d'arribada de l'immigrant, més semblant és el seu comportament polític al de la persona autòctona.

Finalment, la tercera dimensió o nivell meso, fa referència als recursos organitzatius de les diferents comunitats, és a dir, a les associacions d'immigrants i les característiques de les seves xarxes associatives. Com apunta Héctor R. Cordero-Guzmán,⁸ les associacions d'immigrants tenen un rol central en totes les fases del procés d'immigració i en l'adaptació i incorporació dels immigrants a nivell social, cultural, polític i econòmic. En les primeres etapes migratòries, quan l'immigrant es troba en el seu moment de màxima vulnerabilitat social, acullen la persona d'arribada i l'aproximen a la nova realitat del país receptor.⁹ A més, ser-

veixen de pont i d'estructura de mediació i distribució de les polítiques i recursos destinats a la població immigrada.¹⁰ La presència d'aquest tipus d'associacions permet oferir suport en tot el procés d'arribada i acollida dels immigrants, vehicular les ajudes públiques i representar els immigrants amb una major posició de força. En segon lloc, les organitzacions voluntàries esdevenen les principals bases de solidaritat de les persones immigrades i de construcció d'una nova identitat a mig camí entre la societat d'origen i la receptora.¹¹ Finalment, l'existència d'organitzacions d'immigrants facilita la mobilització dels immigrants en l'esfera política de la ciutat, a més de proporcionar-los recursos organitzatius.

La integració política dels immigrants a Barcelona

Pel que fa al grau d'integració política dels ciutadans d'origen estranger residents a la nostra societat, cal advertir que un dels problemes més greus és la manca de dades que ens facilitaria una anàlisi longitudinal en el temps. De fet, els col·lectius d'immigrants són encara relativament desconeguts a causa, en gran part, del fet que

8 CORDERO-GUZMÁN, H. R., «Community-based organisations and migration in New York City». *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Número 31(5). Pàgines 889-909. 2005.

9 FULLAONDO, A., *Inserción y lógica residencial de la inmigración extranjera en la ciudad. El caso de Barcelona*. Tesis doctoral. UPC. Barcelona, 2008.

10 PEDONE, C., *Tu siempre jalas a los tuyos. Cadenas y redes migratorias de las familias ecuatorianas hacia España*. Tesis doctoral. UAB. Barcelona, 2003.

11 HARLES, J. C., «Integration before Assimilation: Immigration, Multiculturalism and the Canadian Polity». *Canadian Journal of Political Science*. Número 30 (4). Pàgines 711-736. 1997.

Els col·lectius d'immigrants tenen unes característiques particulars que els distingeixen, per la seva trajectòria vital, de la societat autòctona però també de la societat d'origen

TAULA 1. PERCENTATGES D'INDIVIDUS QUE HAN PARTICIPAT EN ACTIVITATS POLÍTiques NO ELECTORALS EN ELS DARRERS 12 MESOS (BARCELONA)

Tipus de participació	Autòctons	Marroquins	Equatorians	Andins
Contacte	15	19	18	21
Activitat de partit	5	2	1	3
Protesta	18	16	9	16
Consum polític	24	20	23	29
Participació política no electoral global	37	38	36	42

Font: Elaboració pròpia

el fenomen de la immigració massiva és força recent i la recollida sistemàtica de dades específiques encara més. Per estudiar el comportament polític de la població immigrada i poder fer comparacions amb la població d'origen autòcton farem servir algunes dades, d'àmbit català, de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya realitzada el 2006¹² i altres de l'àmbit de

12 L'Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de la Població de Catalunya (2006) és un projecte quinquennal impulsat i finançat per la Corporació Metropolitana de Barcelona, la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, la Diputació de Barcelona i l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT). L'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB) és l'encarregat de dur a terme el treball de camp. El 2006 es varen fer 10.397 entrevistes. Es pot trobar més informació a www.enquestadecondicionsdevida.cat.

Barcelona, de la recerca sobre capital social i integració cívica i política de diversos col·lectius d'origen immigrant que resideixen a la ciutat de Barcelona (2007-2008).¹³

En primer lloc, revisarem algunes dades en relació a la participació política i, específicament, ens centrarem en la participació no electoral, ja que gran part dels membres del col·lectiu d'immigrants no té el dret de vot. Considerant que la participació política és tota aquella acció que duen a terme els ciutadans i que té com a finalitat úl-

13 Projecte dirigit per Laura Morales (Universitat de Manchester) i Eva Anduiza (UAB), finançat pel 6è Programa Marc de la Comissió Europea, pel Ministeri d'Educació i Ciència i per la Fundació Séneca, la Fundació Bofill i la Direcció General de Participació Ciutadana d

L'existència d'una comunitat preestablerta dificulta a llarg termini el contacte i l'intercanvi amb la població autòctona

tima influir en el procés polític i en els seus resultats. La participació política no electoral s'ha estudiat mitjançant la utilització d'indicadors que fan referència a la participació en diverses activitats polítiques. Aquests indicadors ens permeten estudiar la participació de contacte, la de partit, la de protesta i, per últim, la de consum polític.¹⁴

Com s'aprecia a la taula 1, la participació política no electoral dels col·lectius d'immigrants sembla presentar un nivell de participació força similar. Tanmateix, cal tenir present que el grau de participació no és uniforme entre els diferents grups de ciutadans d'origen estranger i que també presenta interessants variacions en funció de la tipologia de les accions polítiques.

També és important observar el grau d'associacionisme ja que la participació en les entitats de la xarxa associativa aporta recursos, coneixements i informació als individus, els quals poden ser fonamentals per l'assoliment de determinats objectius individuals i col·lectius. A més, aquesta participació cívica fa créixer en els individus la seva percepció d'eficàcia política i la solidaritat, la confiança amb la resta de la ciutadania i les institucions així com els apor-

ta coneixements sobre el sistema polític, facilitant la defensa d'interessos compartits. Les dades d'àmbit català, de 2006, ens mostren que al voltant del 30% de les persones immigrades que resideixen a Catalunya són membres d'alguna entitat de la xarxa associativa, percentatge inferior al 43% detectat en el conjunt de la societat catalana al 2002.¹⁵ Menor grau d'associacionisme dels immigrants que també és ratificat per les dades de la recerca realitzada a la capital catalana¹⁶ –veure gràfic 1.

Comparant les dades sobre la participació associativa i en les diferents activitats polítiques no electorals s'aprecia, generalitzant, un comportament diferenciat entre els immigrants i els autòctons únicament en la participació en el teixit associatiu, sent aquesta participació inferior en el col·lectiu d'immigrants. Tanmateix, els efectes positius que aquest tipus de participació produeix sobre la mateixa ciutadania, com assenyala Alexis Tocqueville (1805-1859), –en el sentit de reforçar els recursos disponibles dels individus, el sentiment de confiança i la capacitat cooperativa– estan indicant la necessitat de confeccionar i implementar polítiques públiques destinades a incentivar la participació associativa dels ciutadans d'origen im-

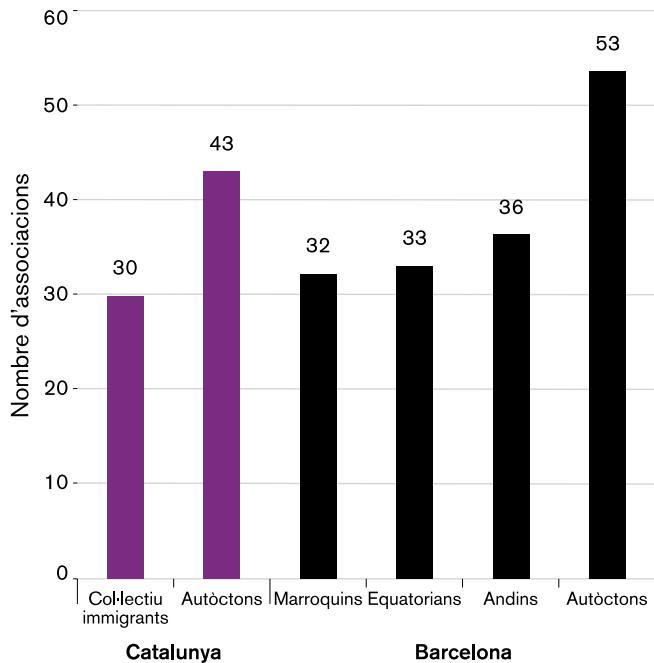
14 Les activitats de contacte són aquelles en que la persona entrevistada ha contactat, per exemple, amb algun polític, funcionari o organització; les de partit són aquelles relacionades directament amb una formació polític, com per exemple, militar-hi o participar de les seves activitats; les activitats de protesta van lligades a actes reivindicatius, com participar en una manifestació o en una vaga; i finalment, la participació de consum és aquella que fa servir el mercat per expressar preferències polítiques com, per exemple, fer boicot o comprar algun producte determinat per qüestions polítiques o ètiques.

15 **SAN MARTÍN, J.**, «Capital social, expectatives i ideologia de la població immigrada» a **AJENJO, M.** (et al.), *Les condicions de vida de la població immigrada a Catalunya*. Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 2008.

16 **MORALES, L., ANDUZA, E., JORBA, L., SAN MARTÍN, J. i GONZÁLEZ, A.** (2009b). *Actituds, comportament polític i xarxes organitzatives dels immigrants a la ciutat de Barcelona*. Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 2009.

Com més temps fa que l'immigrant s'estableix a la societat d'acollida, més semblant és el seu comportament polític al de la persona autòctona

GRÀFIC 1. ASSOCIACIONISME PER COL·LECTIUS A CATALUNYA (2006) I BARCELONA (2008).

Font: Elaboració pròpia

migrant en la xarxa associativa de la nostra societat per compensar el *gap* participatiu detectat en comparació amb el col·lectiu d'autòctons.

També es pot mesurar el grau d'integració política a través del coneixement polític i la capacitat per utilitzar l'eix esquerra-dreta. La importància de saber emprar aquest eix s'explica per la seva capacitat de síntesi dels diferents posicionaments polítics i, tot i que en les darreres dècades sembla haver-se debilitat la clara dicotomia entre els posicionaments d'esquerra i els de dreta, aquest encara és un dels eixos vertebradors del sistema polític català i, en general, de la política a nivell europeu. Un major percentatge d'utilització d'aquest eix estaria indicant un major coneixement del sistema polític i, per tant, un major grau d'integració política. En aquest cas, les dades ens mostren que pràcticament 3 de cada 10 immigrants que resideixen a Catalunya no són capaços d'ubicar-se en aquest eix, dada que és sensiblement inferior en la població autòctona¹⁷ i que es veu confirmada en les anàlisis de Barcelona.¹⁸ Tot i que aquests *gaps* varien en funció dels col·lectius d'immigrants –per exemple, l'estudi de la capital catalana mostra com els individus del grup de marroquins tenen molta més dificultat que els col-

17 SAN MARTÍN, J., «Capital social, expectatives i ideologia de la població immigrada» a Ajenjo, M. (et al.), *Les condicions de vida de la població immigrada a Catalunya*. Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 2008.

18 MORALES, L., ANDUZA, E., JORBA, L., SAN MARTÍN, J. i GONZÁLEZ, A. (2009b). *Actituds, comportament polític i xarxes organitzatives dels immigrants a la ciutat de Barcelona*. Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 2009.

Les associacions d'immigrants tenen un rol central en totes les fases del procés d'immigració i en l'adaptació i incorporació dels immigrants a nivell social, cultural, polític i econòmic

lectius d'equatorians i andins per saber ubicar-se en l'eix es-
querra-dreta—, el major percentatge de ciutadans que no
saben utilitzar aquest eix mostra la necessitat de seguir tre-
ballant perquè aquestes etiquetes tinguin sentit per a tots
els individus.

Aquestes dades reflecteixen la necessitat d'implemen-
tar polítiques públiques que faciliten la participació política
i associativa entre els col·lectius d'immigrants com un
dels elements fonamentals per aconseguir un major grau
d'integració política. En especial, cal reforçar i donar su-
port a la participació en la xarxa associativa, ja que com
a conseqüència d'aquesta participació els ciutadans s'in-
terrelacionen més entre ells i interactuen amb altres ac-
tors polítics. Diverses recerques han mostrat que el capi-
tal social generat pels recursos associatius poden ajudar
a compensar la manca de recursos socioeconòmics dels
immigrants i facilitar, mitjançant la integració política, la
seva integració plena en la societat d'acollida.

Les associacions d'immigrants a Barcelona

A Barcelona hi ha 585 associacions d'immigrants, de les
quals 251 tenen activitat confirmada.¹⁹ Essent la pobla-

ció estrangera a Barcelona de 319.160 individus el gener
de 2009, hi ha 1,83 associacions per cada 1.000 estran-
gers, xifra relativament alta en comparació a altres locali-
tats.²⁰ El 60% de les associacions són procedents dels
països de l'Amèrica Llatina —veure taula 2. Per a l'Euro-
pa de l'Est es dona un nombre d'associacions proporci-
onalment més gran respecte a la comunitat d'aquesta re-
gió present a Barcelona, essent la comunitat romanesa la
que està més articulada. Cal destacar també la capacitat
organitzativa de la comunitat filipina i el baix associacio-
nisme de la xinesa.²¹

La majoria de les associacions entrevistades desenvol-
pen tasques d'ajuda bàsica orientades a la seva comuni-
tat, oferint assessorament en la recerca de feina, habitat-
ge i altres temes relacionats amb el procés d'immigració.
Aquest tipus de tasques són de les més estables i perma-
nents entre les associacions; per molt que la comunitat im-
migrada a la qual es dirigeix l'entitat sigui ja antiga, sempre
hi ha nous nadius. Un 22% de les associacions entrevis-
tades també desenvolupen activitats d'expressió cultural i
folklore i un 15% activitats de solidaritat i cooperació amb
el país d'origen; aquestes són activitats que es desenvol-
pen respectivament en un segon i tercer estadi d'assenta-

19 Les associacions d'immigrants són aquelles entitats en què com a mínim la mei-
tat dels seus membres és d'origen estranger. Les dades corresponen a finals de
2008, quan s'entrevistaven 100 entitats.

20 Per exemple, a Madrid tenen 0,7 associacions d'immigrants per cada 1.000 es-
trangers.

21 La major o menor quantitat d'associacions de determinats orígens s'explica en
part per les onades migratòries de la ciutat, però també per les característiques
del propi col·lectiu.

La participació política no electoral dels immigrants és molt similar a la de la població autòctona, però aquesta no és uniforme entre els diferents grups de nousvinguts

TAULA 2. CLASSIFICACIÓ DE LES ASSOCIACIONS DELS CENS SEGONS LA NACIONALITAT DELS MEMBRES

Origen de les associacions	Associacions	%
Amèrica Llatina	143	60,6
Perú	33	
Argentina	18	
Equador	14	
Bolívia	13	
Colòmbia	10	
D'altres països	28	
Llatinoamèrica	27	
Àfrica	22	8,4
Marroc	7	
D'altres països	15	
Turquia i Orient Mitjà	3	1,3
Subcontinent indi	9	3,8
Pakistan	6	
D'altres països	3	
Xina	3	1,3
Resta d'Àsia	15	6,4
Filipines	13	
D'altres països	2	
EU15+EEA	24	10,2
Europa de l'Est	11	4,7
Romania	3	
D'altres països	8	
Mixtes (diversos orígens)	5	2,1%
Altres regions	1	0,4%
Total	236	100

Nota: Nombres absoluts de les associacions en cada categoria.

ment de la comunitat a la societat d'acollida.

En general, a les associacions no es duen a terme gaires activitats polítiques, ja siguin de major o menor confrontació política –des d'ocupacions o tancaments, boicots, fins a recollida de signatures. A la taula 3 s'indiquen les mitjanes per les activitats de mobilització (9%), les relacionades amb la premsa (29%) o les activitats de lobby (37%) i, com es pot veure, aquestes mitjanes són molt baixes.

Tot i així, una part rellevant de les associacions diu haver participat en alguna activitat de protesta o en manifestacions en els darrers dos anys (58%). La majoria contra la discriminació racial, per qüestions relacionades amb la immigració i els drets de ciutadania o per temes relacionats amb el col·lectiu específic que l'entitat representa.

Un 14% de les entitats entrevistades han organitzat o col·laborat en algun acte per incentivar la participació electoral; el percentatge és una mica més gran (28%) quan es tracta d'eleccions locals. Un 11% de les associacions han presentat candidat propi a alguna elecció i un 18% dels que s'han presentat han sortit elegits. En la majoria de casos, els candidats es presentaren per ICV-EUiA (50%), encara que gairebé un 34% ho van fer pel PSC. Tanmateix, només en aquest segon cas i quan es presentaren amb Esquerra (8,3%) el candidat en qüestió va ser elegit.

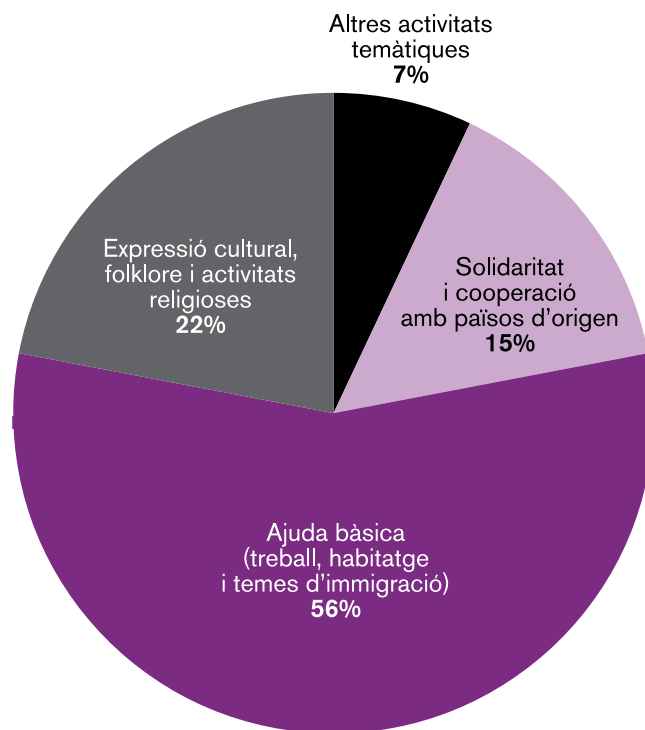
Quines són les associacions més connectades o centrals de totes les estudiades? La taula 4 mostra les enti-

Calen polítiques per incentivar la participació dels immigrants en la xarxa associativa de la nostra societat per compensar el *gap* participatiu detectat en relació a la població autòctona

tats més mencionades quan es pregunta a les entrevistades amb quines associacions tenien més contacte. Entre les autòctones apareix Comissions Obreres (CCOO) i dues associacions clàssiques en l'acolliment de persones immigrades, Sos Racisme i Càritas, a més de l'Institut Català de Cooperació Iberoamericana (ICCI). Pel que fa a les associacions d'immigrants, i com és d'esperar, trobem en primer lloc federacions –Federació d'Entitats Llatinoamericanes de Catalunya (FEDELATINA), Federació d'Associacions Equatorianes de Catalunya (FAEC), Federació d'Associacions Americanes de Catalunya (FASAMCAT) o Federació d'Entitats Bolivianes (FEDEBOL)–, però també entitats ben posicionades en la xarxa, com l'Associació d'Equatorians de Catalunya (AEC) o el Centre Peruà, entitats que varen ser fundades fa molt de temps i que s'han constituït com a referents en el camp associatiu immigrant.

La informació de la taula anterior es pot veure en el gràfic 3, on es comprova com les associacions d'immigrants es relacionen amb associacions autòctones i, fins i tot, com algunes associacions autòctones estan al centre de la xarxa. També veiem com hi ha relacions entre associacions immigrants de diferent origen, tot i que les associacions llatinoamericanes es troben en una posició molt més central a la xarxa. També cal destacar la centralitat d'algunes associacions mixtes, formades per individus de diferents orígens geogràfics o per persones d'origen estranger i individus autòctons. Finalment, veiem que hi ha

GRÀFIC 2. TIPUS D'ACTIVITAT DESENVOLUPADES PER LES ASSOCIACIONS

Font: Elaboració pròpia

El capital social generat pel teixit associatiu pot ajudar a compensar la manca de recursos socioeconòmics dels immigrants, facilitant la seva plena integració en la societat d'acollida

TAULA 3. MITJANES EN ACTES DE MOBILITZACIÓ, PREMSA I PRESSIÓ (0-1) EN ELS DARRERS DOTZE MESOS

Tipus	Activitats	N	Mitjana	Desviació típica
Mobilització	Firmes, manifestacions, boicot, ocupacions	96	0,09	0,13
Premsa	Conferències de premsa, escrits a l'opinió pública, participació en televisió i/o ràdio	97	0,29	0,26
Lobby	Escrits a les autoritats	100	0,37	0,36

Font: Elaboració pròpia

TAULA 4. ASSOCIACIONS MÉS MENCIONADES A BARCELONA

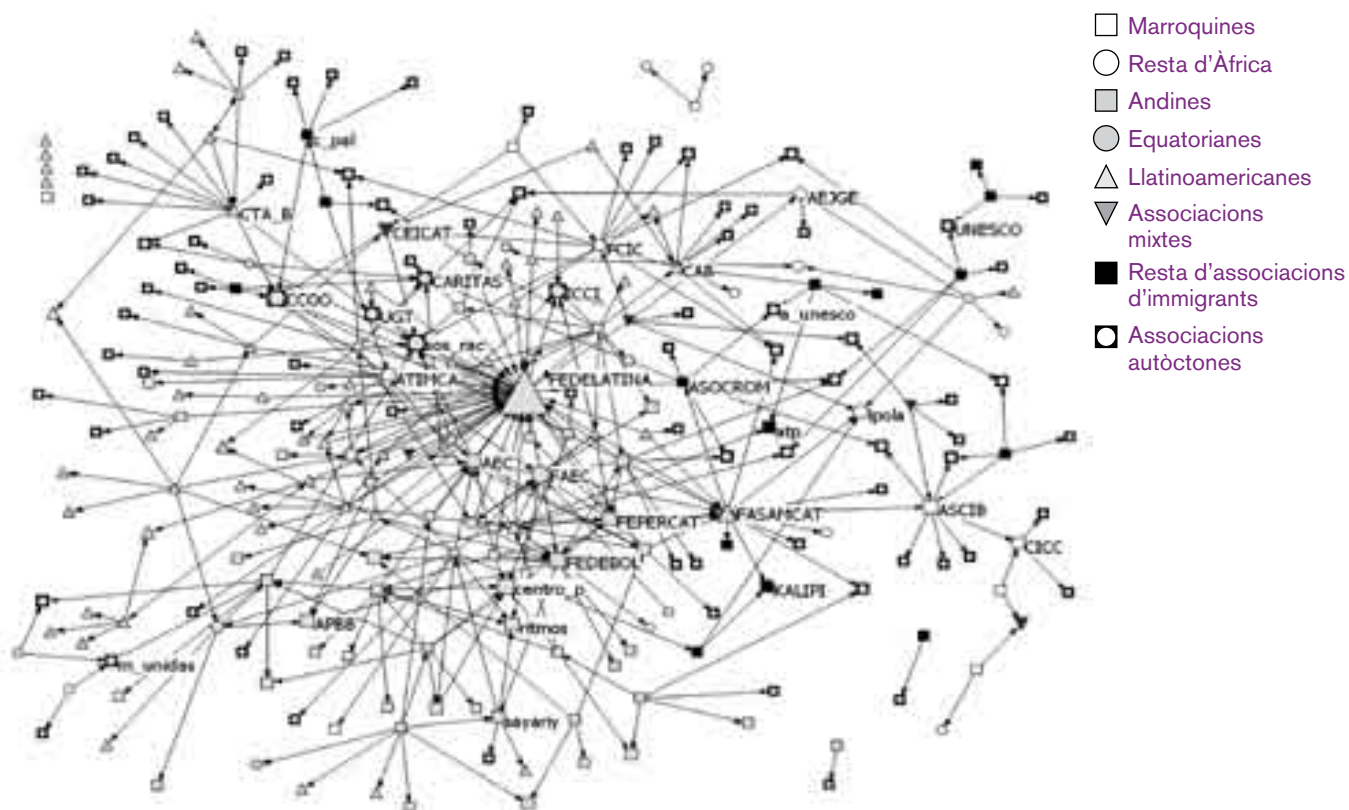
Associacions autòctones	
SOS racisme	8
CCOO	7
ICCI	5
CARITAS	4
Associacions immigrants	
FEDELATINA	39
FAEC	8
FASAMCAT	7
FEDEBOL	7
AEC	6
Centro Peruano	5
FEPERCAT	5
CEICAT	4
Ritmos y Costumbres	4

Font: Elaboració pròpia

molt poques associacions aïllades que no tenen contacte amb la resta d'associacions. Per tant, podem dir que la xarxa associativa d'immigrants de Barcelona és densa i compacta. A més, la seva estructura contribueix a la integració de les persones immigrades en produir-se intercanvi i activitats entre entitats de diferent tipus i específicament amb autòctones, evitant la segregació i fomentant valors com la tolerància o la confiança en els altres.

En general veiem com la qualitat de la xarxa d'associacions de Barcelona és bona per la seva diversitat, dinamisme i interrelació amb la xarxa autòctona. Tanmateix, encara són relativament pocs els individus que estan afiliats i coneixen aquestes associacions, que podrien ser una peça fonamental en el procés d'integració política, social i econòmica de la població nouvinguda. |

**GRÀFIC 3. MENCIÓ ESPONTÀNIA D'ASSOCIACIONS DE BARCELONA
AMB QUÈ LES ENTITATS ENTREVISTADES HAN TINGUT MÉS CONTACTE EN ELS DARRERS DOS ANYS***

La xarxa és incompleta perquè no s'han pogut entrevistar totes les associacions detectades a Barcelona. Tanmateix, la quantitat de dades recollides permet fer-nos una idea d'algunes característiques generals de la xarxa. La dimensió de les figures és un indicatiu del nombre de mencions que rep cada entitat.

Font: Elaboració pròpia

+ INFO

Fonts

- ▢ **INSTITUT D'ESTUDIS REGIONALS I METROPOLITANS DE BARCELONA**, *Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de la Població de Catalunya (2006)*. Corporació Metropolitana de Barcelona, la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, Diputació de Barcelona i l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT). www.enquestadecondicionsdevida.cat.
- ▢ **FULLAONDO, A.**, *Inserción y lógica residencial de la inmigración extranjera en la ciudad. El caso de Barcelona*. Tesi doctoral. UPC. Barcelona, 2008.
- ▢ **MORALES, L.** i **ANDUIZA, E.** (dir.), *Democràcia multicultural i capital social dels immigrants a Barcelona*. 6è Programa Marc de la Comissió Europea, Ministeri d'Educació i Ciència, Fundació Séneca, la Fundació Bofill i Direcció General de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya.
- ▢ **PEDONE, C.**, *Tu siempre jalas a los tuyos. Cadenas y redes migratorias de las familias ecuatorianas hacia España*. Tesi doctoral. UAB. Barcelona, 2003.

Articles

- CORDERO-GUZMÁN, H. R.**, «Community-based organisations and migration in New York City». *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Número 31 (5). Pàgines 889-909. 2005.
- HARLES, J. C.**, «Integration before Assimilation: Immigration, Multiculturalism and the Canadian Polity». *Canadian Journal of Political Science*. Número 30 (4). Pàgines 711-736. 1997.

ZINCONE, G., «A Model of «Reasonable Integration»: Summary of the First Report on the Integration of Immigrants in Italy». *International Migration Review*. Número 34 (3). Pàgines 956-968. 2000.

Llibres

- KOOPMANS, R.** i **STATHAM, P.**, «Migration and Ethnic Relations as a Field of Political Contention: An Opportunity Structure Approach» a **KOOPMANS, R.** i **STATHAM, P.** (eds), *Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics. Comparative European Perspectives*. Oxford University Press. Oxford, 2000.
- MORALES, L.**, **GONZÁLEZ, A.** i **JORBA, L.**, «Políticas de incorporación de los inmigrantes y asociacionismo de la población de origen extranjero y sus descendientes» a **ZAPATA-BARRERO, R.** (ed.), *Inmigración en España: claroscuros de las políticas y gobernabilidad*. Ariel. Barcelona, 2009.
- MORALES, L.**, **ANDUIZA, E.**, **JORBA, L.**, **SAN MARTÍN, J.** i **GONZÁLEZ, A.** (2009b). *Actituds, comportament polític i xarxes organitzatives dels immigrants a la ciutat de Barcelona*. Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 2009.
- PUTNAM, R.**, *Making Democracy Work. Civic traditions in Modern Italy*. Princeton University Press. Princeton, 1993.
- SAN MARTIN, J.**, «Capital social, expectatives i ideologia de la població immigrada» a **AJENJO, M.** (et al.), *Les condicions de vida de la població immigrada a Catalunya*. Fundació Jaume Bofill. Barcelona, 2008.